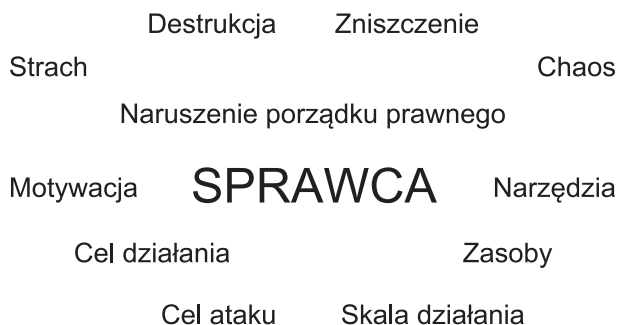

ROBERT OTCZYK

SPAP we Wrocławiu

Zadania policji w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi

Powstało bardzo wiele definicji terroryzmu. Ich autorzy starają się rozpatrywać ten problem we właściwych sobie obszarach, stosując zróżnicowane podejście do uchwycenia jego istoty. Terroryzm definiowany jest jako zjawisko społeczne, polityczne, prawne lub ekonomiczne. Określany jest jako działanie destrukcyjne, nagłe, przynoszące w efekcie strach, zniszczenie, straty materialne oraz mentalne i psychiczne. Skala działania obejmować może jedno miejsce, określony obszar geograficzny, skala zjawiska obejmuje kontynenty. Stopień odczucia społecznego i pewnego rodzaju przekonania o zagrożeniu (uzasadnionym lub wyimaginowanym) jest trudny do określenia lub nieograniczony, ponieważ występuje w ludzkich umysłach, rozmowach i przekazach.

Rys 1. Zwroty wykorzystywane w definicjach terroryzmu

Na rysunku 1 wymieniono wybrane słowa wykorzystywane do tworzenia definicji terroryzmu, ich zestawienie wskazuje pewną analogię do definicji czynu karalnego, przestępstwa. Można tu wyróżnić: podmiot, przedmiot, stronę

podmiotową oraz stroną przedmiotową. W polskim prawie karnym przestępstwo o charakterze terrorystycznym zostało spenalizowane w art. 115 § 20 k.k.¹:

§ 20. Przepęstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób,
- 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej — a także groźba popełnienia takiego czynu.

Kwalifikacja prawna, a tym samym określenie danego czynu jako przestępstwa, jest warunkiem niezbędnym, można powiedzieć warunkiem startowym, do podjęcia przez państwo dalszych działań zmierzających do ścigania sprawców oraz do przeciwdziałania zjawisku. W Polsce służbą, której na poziomie ustawowym wprost przypisano odpowiedzialność za zwalczanie terroryzmu, jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

W ustawie o Policji nie znajdziemy zapisu, który wprost przypisywałby tej formacji zadanie zwalczania terroryzmu. Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Do jej podstawowych zadań należą:

— ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;

— ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;

— inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;

— wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;

— nadzór nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach;

— kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych;

— współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, a także z organami i instytucjami Unii Europejskiej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;

— gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kryminalnych;

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

— prowadzenie bazy danych zawierającej informacje o wynikach analizy kwasu dezoksyrybonukleinowego (DNA).

Policja realizuje także zadania wynikające z przepisów prawa Unii Europejskiej oraz umów i porozumień międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

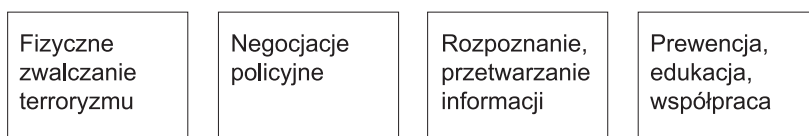
W prawie resortowym, w aktach kierowania oraz w aktach normatywnych Komendanta Głównego Policji zagadnienia związane ze zwalczaniem terroryzmu są wyartykułowane wprost. W zarządzeniu nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych policji zadania związane z przeciwdziałaniem terroryzmowi są przypisane odpowiednim strukturom tej formacji. W resortowych aktach prawnych następuje rozdział zadań oraz zakresu odpowiedzialności pomiędzy służby, pionierzy i podległe jednostki policji. Dalsze uszczegółowienie zadań związanych z realizacją działalności policji następuje w decyzjach i zarządzeniach określających metodykę realizacji zadań służbowych przez struktury specjalizujące się w pewnych formach działalności związanej ze zwalczaniem przestępczości i terroryzmu. Na tym poziomie regulacji, są to akty prawne o charakterze niejawnym lub wykorzystywane tylko w ramach organizacji. Oto tytuły wybranych aktów prawnych wydanych przez Komendanta Głównego Policji:

— w sprawie metod i form wykonywania przez policję czynności operacyjno-rozpoznawczych;

— w sprawie metod i form działania pododdziałów antyterrorystycznych oraz komórek minersko-pirotechnicznych policji;

— w sprawie organizacji systemu negocjacji policyjnych.

Można wyróżnić cztery kierunki (obszary) działalności policji, w których odbywa się realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi.

Rys. 2. Kierunki działalności policji w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi

W dwóch obszarach: prewencyjnym oraz kryminalnym, permanentnie, codziennie 24 godziny na dobę organizowana jest służba policjantów w całym kraju. Policjanci zajmujący się prewencją kryminalną nastawieni są na dialog z różnymi środowiskami, uczestniczą bądź organizują spotkania, podczas których przekazują wiedzę z zakresu „bezpieczeństwa podstawowego”. Wiedza ta obejmuje z pozoru trywialne zagadnienia, jak na przykład zabezpieczenie mienia przed kradzieżą, organizacja wzajemnej pomocy sąsiedzkiej, informacje o miejscach, w których można uzyskać pomoc, i danych kontaktowych lub o tym,

w jaki sposób powinien zachować się obywatel, będąc świadkiem lub ofiarą przestępstwa. Na tego typu spotkaniach profilaktycznych przekazywana jest także wiedza dotycząca sposobów zachowania się w przypadku, gdy osoba stanie się świadkiem zamachu terrorystycznego lub jego ofiarą. Zakres przekazywanych informacji obejmuje również zagadnienia dotyczące sposobów zachowania się w przypadku znalezienia się osoby w strefie działań policyjnych czy tego, jak zachować się w czasie realizacji zadań bojowych policji, jak postępować w sytuacji zakładniczej w stosunku do przestępców, terrorystów oraz w stosunku do innych osób znajdujących się w podobnej sytuacji. Schematy zachowania w tego typu przypadkach oraz instrukcje zostały usystematyzowane na odpowiednim stopniu ogólności. Wiedza ta jest ogólnodostępna, informacje na ten temat znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz na stronach Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Działalność służb kryminalnych nie jest powszechnie zauważalna przez obywatela. Głównym ich zadaniem jest ściganie sprawców przestępstw oraz ujawnianie i zbieranie dowodów do prowadzonych postępowań przygotowawczych. Policjanci realizujący zadania związane z rozpoznaniem środowisk przestępczych dostarczają cennych i przydatnych informacji o kierunkach działań przestępczych i sprawcach przestępstw. Służba ta współpracuje bezpośrednio z partnerami krajowymi i zagranicznymi w zakresie zagrożeń przestępczością, w tym przestępczością o charakterze terrorystycznym. Funkcjonujące rozwiązania organizacyjne: narzędzia informatyczne i procedury, umożliwiają błyskawiczną wymianę i weryfikację informacji. Policjanci służb kryminalnych dysponują ogromną wiedzą o metodach i zakresie działalności przestępczej, potrafią także dostrzec symptomy wskazujące na działalność o charakterze terrorystycznym. W przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym informacja i jej odpowiednie wykorzystanie mają kluczowe znaczenie do podjęcia dalszych działań przez policję i inne służby państwowe.

Struktury policji wykonujące zadania z zakresu negocjacji policyjnych oraz fizycznego zwalczania terroryzmu są strukturami realizującymi wiele specjalistycznych zadań zleczanych przez inne komórki policji oraz służby współpracujące. Te wyspecjalizowane struktury są uruchamiane na zlecenie upoważnionych przełożonych i pozostają w stanie nieprzerwanej gotowości do działań. Czas wyczekiwania wykorzystywany jest na ciągłe doskonalenie policjantów, sprzętu, uzbrojenia i procedur do realizacji przydzielonych zadań.

Negocjacje policyjne realizowane są przez powołanych do tych funkcji przez komendantów wojewódzkich policjantów, którzy ukończyli specjalistyczny kurs, wykazują predyspozycje do tego typu zadań i są gotowi podjąć się ich dobrowolnie. W skali kraju zagadnienie to jest koordynowane przez Biuro Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji. Na poziomie komendy wojewódzkiej powoływany jest nieetatowy zespół negocjatorów oraz policjant odpowiedzialny za koordynację tego zagadnienia w KWP. W skład zespołu wchodzi

policjanci komend miejskich i powiatowych. Policjanci rekrutują się ze służb prewencyjnych, kryminalnych oraz logistycznych. Rozproszenie zespołu po całym województwie umożliwia zoptymalizowanie czasu reakcji na zdarzenie. Szkolenia realizowane są cyklicznie i dotyczą wszystkich policjantów zespołu. Podczas realizowanych zadań służbowych w skład zespołu, w charakterze konsultantów, włączani są psychologowie policyjni.

Do zadań związanych z fizycznym zwalczaniem terroryzmu powołane są jednostki i komórki antyterrorystyczne policji. Obecnie wszystkie komendy wojewódzkie policji dysponują takimi strukturami. Na poziomie Komendy Głównej Policji w zakresie merytorycznym przygotowanie i działania tych struktur koordynuje Biuro Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji. Komórka KGP jest największą i najlepiej wyposażoną komórką tego typu w policji, ma ona także status centralnej jednostki antyterrorystycznej policji do działań na płaszczyźnie międzynarodowej w grupie zadaniowej ATLAS. W komendach wojewódzkich utworzone są: samodzielne pododdziały antyterrorystyczne policji lub sekcje antyterrorystyczne KWP. Pierwsze są jednostkami podporządkowanymi komendantom wojewódzkim policji, drugie są komórkami o podobnym podporządkowaniu. Komórki i jednostki antyterrorystyczne są zróżnicowane etatowo, nie we wszystkich z nich umieszczone są struktury odpowiedzialne za realizację zadań minersko-pirotechnicznych.

Zakres działania struktur antyterrorystycznych obejmuje w szczególności:²

— fizyczne zwalczanie terroryzmu przez prowadzenie działań rozpoznawczych oraz bojowych przy użyciu taktyki antyterrorystycznej, zmierzających do likwidowania zamachów terrorystycznych, a także przeciwdziałanie zdarzeniom o takim charakterze;

— prowadzenie działań minersko-pirotechnicznych;

— wykonywanie innych działań niż określone w pkt 1 i 2, wymagających użycia specjalistycznych sił i środków będących na wyposażeniu pododdziału lub konieczności stosowania specjalnej taktyki działania;

— organizowanie i prowadzenie doskonalenia zawodowego dla policjantów pododdziału.

W przeszłości struktury te przeprowadzały wielokrotnie działania bojowe związane z rozwiązywaniem sytuacji kryzysowych, a także neutralizacyjne urzędzeń niebezpiecznych i wybuchowych. Mają bardzo gruntowne przygotowanie i doświadczenie w walce z przestępczością zorganizowaną, ze sprawcami przestępstw, których metody działania charakteryzowały się niezwykle brutalnością i determinacją w osiągnięciu przestępczego celu. Policjanci wielokrotnie zmuszeni byli zastosować ostateczny środek przymusu bezpośredniego, jakim jest broń palna, w celu odparcia zamachu i zapewnienia porządku publicznego. Policjanci

² Zarządzenie nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji.

omawianych struktur są w stanie przeciwstawić się zagrożeniom terrorystycznym i podjąć walkę z ich sprawcami. W przeszłości realizowane były działania policyjne, powszechnie opisywane w mediach jako zamachy terrorystyczne, skierowane przeciwko uzbrojonym sprawcom przestępstw. Policja, a w szczególności jej struktury antyterrorystyczne, wyciąga wnioski z tego typu zdarzeń i wykorzystuje je do doskonalenia metod służby.

W sytuacji wystąpienia bezpośredniego zagrożenia terrorystycznego policja będzie formacją, która jako pierwsza zaangażuje się bezpośrednio w przeciwdziałanie zagrożeniu i jego neutralizację. Jako jeden z komponentów określonych w systemie zarządzania kryzysowego państwa, jest ona niewątpliwie jedną z najbardziej istotnych, rozpoznawalnych i najbardziej mobilnych formacji. Wynika to z doświadczenia i z racji na co dzień wykonywanych zadań. Policja jest przygotowana do wykonywania ustawowych zadań i nieustannie doskonali metody pracy. W sytuacji konieczności reakcji na zagrożenie życia i zdrowia ludzi albo bezpieczeństwa i porządku publicznego opisane wcześniej komponenty policji zostają zaangażowane do współpracy ukierunkowanej na rozwiązanie zidentyfikowanej sytuacji kryzysowej. W policji funkcjonują sprawdzone standardy organizacji dowodzenia, odpowiedzialności dowódców poszczególnych komponentów³. Formami organizacyjnymi działań policyjnych są: interwencje, akcje i operacje. Przyjęte w tym zakresie rozwiązania mają charakter uniwersalny, porządkują metody działań policyjnych na ściśle wydzielonym obszarze: gminy, powiatu, województwa lub kraju. Umieszczenie policji w systemie zarządzania kryzysowego państwa determinuje zakres kompetencji i odpowiedzialności dowódców w szerokim ujęciu we wszystkich instytucjach i organach powołanych do zapewnienia bezpieczeństwa w kraju. Wypracowane metody współdziałania zaangażowanych służb, nieprzerwanie doskonalone, dają gwarancję i są warunkiem niezbędnym do sprawnego działania na rzecz bezpieczeństwa obywateli.

Formy działania terrorystów, ujawnione podczas powszechnie opisywanych zamachów terrorystycznych na świecie, skłaniają do wielu wniosków. Niewątpliwie jest to zjawisko charakteryzujące się dużą dynamiką i zmiennością form działania. Sprawcy parający się tą działalnością są ludźmi kreatywnymi potrafiącymi posługiwać się posiadanymi narzędziami. Bardzo istotnym czynnikiem, który jest wykorzystywany w tego typu działalności, jest manipulacja opinią publiczną i wzbudzanie poczucia niepewności i strachu w otoczeniu. Odczucia obywateli determinują ich działania i kształtują ich świadomość o zagrożeniu terroryzmem, która nie zawsze jest racjonalna i oparta na faktach. Fakty niepodważalne są takie, że terrorystami są ludzie, którzy do swej działalności potrzebują zasobów. Z ludźmi można walczyć lub przeciwdziałać ich działalności, wytworzone przez nich narzędzia i urządzenia można neutralizować i niszczyć. Istotą przeciwdziałania

³ Zarządzenie nr 213 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji zadań Policji w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub ich mienia albo bezpieczeństwa i porządku publicznego.

zamachom terrorystycznym jest wczesna identyfikacja ich sprawców i narzędzi. Funkcjonujące w policji i innych służbach wyspecjalizowane struktury są zdolne przeciwstawić się złu.

Bibliografia

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

Zarządzenie nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczególnych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji.

Zarządzenie nr 213 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji zadań Policji w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub ich mienia albo bezpieczeństwa i porządku publicznego.

THE REMIT OF THE POLICE WITH REGARD TO COUNTERACTING TERRORISM

Summary

The article discusses the remit of the police with regard to counteracting terrorism. There are four directions (areas) in which police forces operate to counteract terrorism. These are: first — prevention, education and cooperation; second — recognition and information processing; third — police negotiations; fourth — physical fight against terrorism. With regard to that last issue it must be noted that tasks associated with physical elimination of terrorism fall within the remit of special anti-terrorist units of the police.

Keywords: police, terrorism, national security, anti-terrorism, security threats, police special units.

Robert Otczyk
rotczyk@gmail.com